

**ΑΝΩΤΑΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΕΙΡΑΙΑ
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ**

**ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ & ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ**

**ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
Η ΕΥΘΥΝΗ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΙΚΩΝ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ**

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ : ΜΠΑΛΛΑ ΤΖΕΝΣΙΑΔΑ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΗΤΡΩΟΥ : 14191

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ : ΕΥΑ ΤΑΛΙΑΔΟΥΡΟΥ

Πειραιάς ,2016

Ευχαριστίες

Η παρούσα πτυχιακή εργασία αποτελεί μέρος της ολοκλήρωσης των σπουδών μου στο ΑΕΙ ΤΤ Πειραιάς . Έχω την ανάγκη να ευχαριστήσω όλους τους καθηγητές για την στήριξή τους, τις γνώσεις και τις συμβουλές που μου πρόσφεραν καθ' όλη την διάρκεια της φοίτησής μου στην σχολή.

Επίσης θέλω να ευχαριστήσω συγκεκριμένα την επιβλέπουσα καθηγήτρια κυρία Εύα Ταλιαδούρου καθώς και τον επιστημονικό συνεργάτη κύριο Απόστολο Μάνθο για την πολύτιμη βοήθειά τους στην εργασία αυτή, και τον χρόνο που μου αφιέρωσαν

Αφιέρωση

Έχω την ανάγκη να αφιερώσω την παρούσα πτυχιακή μου εργασία σε όλη μου την οικογένεια και να τους ευχαριστήσω για την αγάπη και την στήριξη που μου προσφέρανε όλα αυτά τα χρόνια και θα ήθελα επίσης να την αφιερώσω

ιδιαίτερα σε ένα ξεχωριστό πρόσωπο για μένα τον

Γεώργιο Δ. Κουφόπουλο

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

<i>ΠΡΟΛΟΓΟΣ</i>	<u>6</u>
<i>ΕΙΣΑΓΩΓΗ</i>	<u>7</u>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗ ΤΟΥ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΑΤΥΧΗΜΑΤΟΣ

<i>1.1.Γενική αναφορά στο εργατικό ατύχημα</i>	<u>9</u>
<i>1.2.Νομική ρύθμιση</i>	<u>10</u>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΑΤΥΧΗΜΑΤΟΣ

<i>2.1.Ορισμός</i>	<u>12</u>
<i>2.2.Βίαιο συμβάν</i>	<u>14</u>
<i>2.3.Αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ του βιαιού συμβάντος και της εργασίας</i>	<u>16</u>
<i>2.4.Πρόκληση ανικανότητας για εργασία ή πρόκληση θανάτου</i>	<u>17</u>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΙΚΩΝ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ

<i>3.1.Τα αίτια των εργατικών ατυχημάτων</i>	<u>18</u>
<i>3.1.1.Αιτίες που ανάγονται στον ίδιο τον εργαζόμενο</i>	<u>18</u>
<i>3.1.2. Αιτίες οφειλόμενες στο εργασιακό περιβάλλον και τον κεφαλαιουχικό και λοιπό εξοπλισμό της εκμεταλλεύσεως ή επιχειρήσεως</i>	<u>20</u>
<i>3.1.3. Ευθύνες εργοδότη από την επιδίωξη μείωσης του κόστους παραγωγής</i>	<u>21</u>

3.1.4. Τυχηρά και απρόβλεπτα γεγονότα.....	21
3.2.Οι συνέπειες τω εργατικών ατυχημάτων.....	21
3.2.1. Σε ότι αφορά τον παθόντα εργαζόμενο.....	22
3.2.2. Σε ότι αφορά τον εργοδότη	22
3.2.3.Το κοινωνικό κόστος	22

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Η ΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΔΟΤΗ ΕΠΙ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΑΤΥΧΗΜΑΤΟΣ

4.1 Η ευθύνη του εργοδότη κατά τον Ν. 551/1915 (αντικειμενική ευθύνη προς αποζημίωση).....	24
4.2 Η ευθύνη του εργοδότη κατά το Αστικό Δίκαιο 914 Α.Κ.(υποκειμενική ευθύνη προς αποζημίωση).....	27
4.3 Η επιλογή από τον εργαζόμενο των διατάξεων του εργατικού ή του κοινού Αστικού Δικαίου.....	28

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

Εισαγωγή	29
5.1. Η υποχρέωση αναγγελίας του εργατικού ατυχήματος	29
5.2. Αποζημίωση στην περίπτωση μισθωτών που καλύπτονται από την ασφάλιση του ΙΚΑ	30

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Η ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΔΟΤΗ

Εισαγωγή.....	33
6.1. Ειδικότερες υποχρεώσεις.....	33

6.1.1. Υποχρέωση Υγιεινής και Ασφάλειας	33
6.1.2. Άλλες υποχρεώσεις που πηγάζουν από την γενικότερη υποχρέωση προνοίας.....	37
6.2. Συνέπειες παραβάσεως της υποχρέωσης προνοίας εκ μέρους του εργοδότη	38

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ	ΑΠΟΛΟΓΙΣΤΙΚΑ	ΣΤΟΙΧΕΙΑ	ΕΡΓΑΤΙΚΩΝ
ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ.....			39

<i>Συμπεράσματα.....</i>	40
--------------------------	--------------------

<i>Βιβλιογραφία.....</i>	41
--------------------------	--------------------

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

8 Μαΐου 2015. Στις Βιομηχανικές εγκαταστάσεις των Ελληνικών Πετρελαίων (ΕΛ.ΠΕ.) στον Ασπρόπυργο Αττικής ξέσπασε πυρκαγιά συνεπεία εργατικού ατυχήματος, με αποτέλεσμα τον θάνατο ήδη τεσσάρων εργαζομένων και τον βαρύ τραυματισμό πολλών άλλων.

Μετά το εν λόγω ατύχημα οι εργαζόμενοι μέσω των σωματείων τους προχώρησαν σε σοβαρές καταγγελίες χαρακτηρίζοντας ‘‘επικίνδυνες και απαράδεκτες τις συνθήκες υπό τις οποίες γινόταν η συντήρηση των εγκαταστάσεων’’.

Δυστυχώς το αμέσως προαναφερθέν περιστατικό δεν αποτελεί ένα μεμονωμένο ‘‘τυχηρό’’ - ατυχές γεγονός, απόρροια της ‘‘ανωτέρας βίας’’, αλλά ένα απολύτως αναμενόμενο αποτέλεσμα που συνδέεται αιτιωδώς με την σταθερή πολιτική απορρύθμισης του εργατικού διακαίου. Μιας απορρύθμισης σταδιακής και αναπόφευκτης λόγω των σύγχρονων κοινωνικών, οικονομικών και πολιτικών εξελίξεων.

Είναι σκόπιμο επομένως να αναφερθούμε στην παρούσα εργασία στο εργατικό ατύχημα, έχοντας ως απώτερο στόχο να καταδείξουμε την ανάγκη της ευρύτερης δυνατής προστασίας του εργαζομένου.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην παρούσα εργασία θα επιχειρήσουμε να προσεγγίσουμε την έννοια και τις συνέπειες του «εργατικού ατυχήματος» από νομική κυρίως πλευρά.

Στο πρώτο κεφάλαιο, μετά από μια σύντομη εισαγωγή στο θέμα, αναφέρουμε σχεδόν ονομαστικά το ισχύον νομικό πλαίσιο (Ν. 551/1915, 914 Α.Κ. και 17^η Δ.Σ.Ε.)

Στο δεύτερο κεφάλαιο διατυπώνουμε τον ορισμό του «εργατικού ατυχήματος» κατά τον Ν.551/1915 κα ευθύς αμέσως αναλύουμε τα βασικά στοιχεία του ορισμού (βίαιου συμβάν, αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ του βίαιου συμβάντος και της εργασίας και πρόκληση ανικανότητας για εργασία ή πρόκληση θανάτου).

Στο τρίτο κεφάλαιο, προσεγγίζοντας περαιτέρω το εργατικό ατύχημα ως πραγματικό - βιοτικό και κοινωνικό γεγονός κάνουμε μια σύντομη αναφορά στις συνήθεις αιτίες και ευρύτερες επιπτώσεις των εργατικών ατυχημάτων.

Στο τέταρτο και σημαντικότερο κεφάλαιο αναλύουμε την ευθύνη του εργοδότη επί εργατικού ατυχήματος, διακρίνοντας ανάλογα με την νομική βάση των αξιώσεων του εργαζομένου σε :α) ευθύνη του εργοδότη κατά τον ν. 551/1915 (αντικειμενική ευθύνη) και β) ευθύνη του εργοδότη κατά τον Α.Κ. (υποκειμενική ευθύνη), εξηγώντας περαιτέρω και την σχέση των δύο ρυθμίσεων κατά την πρακτική τους εφαρμογή.

Στο πέμπτο κεφάλαιο αναπτύσσουμε τις διοικητικές ρυθμίσεις επί εργατικού ατυχήματος ήτοι τις διοικητικές υποχρεώσεις που υπέχει ο εργοδότης σε περίπτωση επέλευσης του εργατικού ατυχήματος που είναι κυρίως οι υποχρεώσεις αναγγελίας του ατυχήματος στις αρχές, τηρήσεως βιβλίου εργατικών ατυχημάτων. Στο ίδιο επίσης κεφάλαιο, αναπτύσσουμε το πολύ σημαντικό θέμα της αποζημιώσεως του μισθωτού, στην περίπτωση που ο τελευταίος καλύπτεται από την ασφάλιση του Ι.Κ.Α.

Στο έκτο κεφάλαιο αναπτύσσουμε την “Υποχρέωση Προνοίας του εργοδότη”, το πλέγμα δηλαδή των ειδικότερων προληπτικών μέτρων και νομικών υποχρεώσεων με τα οποία ο νομοθέτης βαρύνει τον εργοδότη προκειμένου να αποφεύγονται έστω να

ελαχιστοποιούνται τα εργατικά ατυχήματα. Πρόκειται δηλαδή για μια ειδικότερη εφαρμογή του σοφού Ιπποκράτειου Αρχαίου Ελληνικού ρητού «Κάλλιον το προλαμβάνει ή του θεραπεύει»

Στο *έβδομο κεφάλαιο* παρουσιάζουμε τα απολογιστικά στατιστικά στοιχεία εργατικών ατυχημάτων σύμφωνα με την δημοσιευμένη έκθεση του Υπουργείου Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας.

Και τέλος θέτουμε τα προσωπικά μας συμπεράσματα σύμφωνα με όλη την παραπάνω ανάλυση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗ ΤΟΥ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΑΤΥΧΗΜΑΤΟΣ

1.1.Γενική αναφορά στο εργατικό ατύχημα.

Ως ατύχημα από βίαιο συμβάν που επήλθε κατά την εκτέλεση της εργασίας ή εξ αφορμής αυτής, το οποίο θεμελιώνει αξίωση αποζημίωσης, θεωρείται κάθε βλάβη που είναι αποτέλεσμα βίαιης και αιφνίδιας επενέργειας εξωτερικού αιτίου¹. Ειδικότερα, όπως επισημαίνεται σχετικά, *«κατά την διάρκεια εκτέλεσης της εργασίας ή επ' ευκαιρία αυτής, στον τόπο παροχής εργασίας ή και εκτός αυτού, είναι δυνατόν ο μισθωτός να υποστεί κάποιο ατύχημα ή να εκδηλωθεί σ' αυτόν κάποια ασθένεια, από λόγους που συνδέονται είτε με την ίδια την παρεχόμενη εργασία, είτε από εξωγενείς προς τη συγκεκριμένη εργασία αιτία, με αποτέλεσμα τη βλάβη του σώματος ή της υγείας του ή ακόμα και με προσβολή της ίδιας του της ζωής»*².

Το περιστατικό αυτό που συνηθίζεται να χαρακτηρίζεται αντίστοιχα ως «εργατικό ατύχημα» ή «επαγγελματική ασθένεια», στο μέτρο που αμέσως ή εμμέσως συνδέεται με το γεγονός της παροχής της εργασίας, είναι δυνατό να οφείλεται είτε σε πταίσμα του ίδιου του μισθωτού ή ακόμη σε πταίσμα τρίτου προσώπου σχετικού ή και άσχετου προς την εκτέλεση της εργασίας ή το εργασιακό περιβάλλον. Επίσης, στην πρόκληση του ατυχήματος δεν αποκλείεται να υφίστατο *συνυπαιτιότητα* τόσο του εργοδότη όσο και του μισθωτού ή και τρίτου προσώπου σχετικό ή άσχετο προς την παροχή της εργασίας, ενώ υπάρχει ακόμη περίπτωση ένα ατύχημα να είναι συνέπεια *τυχαίου περιστατικού* η ακόμη να οφείλεται σε *ανωτέρα βία* (π.χ. σεισμός κατά το χρόνο της εργασίας)³

---

¹ ΑΠ 958/2014 ΤΝΠ ΔΣΑ.

² Ληξουριώτης Ι., Εργατικό ατύχημα. Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις. 2^η Έκδοση. Αθήνα Νομική βιβλιοθήκη (2011 : 548-549)

³ Βλ. Ληξουριώτης Ι.,(2013:549)

Εξάλλου ,το ατύχημα αυτό δύναται να είναι αποτέλεσμα εργοδοτικών παραλείψεων που έχουν να κάνουν με τα μέτρα ασφαλείας που πρέπει να λαμβάνονται στο χώρο εργασίας κατ' επιταγή επιτακτικών κανόνων δικαίου, αλλά μπορεί να είναι αποτέλεσμα παραλείψεων που δεν συνδέονται με συγκεκριμένες νομικές διατάξεις, αλλά προκύπτουν από τη γενικότερη εργοδοτική υποχρέωση πρόνοιας.

Σύμφωνα με τον Κουκιάδη, το πρόβλημα των εργατικών ατυχημάτων είναι καίριο ανθρώπινο πρόβλημα γιατί τα εργατικά ατυχήματα θίγουν την ανθρώπινη υπόσταση στην πιο κοινωνική τους αποστολή, κατά τη συμβολή δηλ. του ανθρώπου στην παραγωγική διαδικασία πάνω στην οποία οικοδομείται η ευημερία όλων των υπολοίπων μελών της κοινωνίας⁴.

Το ζήτημα του εργατικού ατυχήματος και των συνεπειών του δεν απασχόλησε βέβαια μόνο τον έλληνα νομοθέτη, αλλά αποτέλεσε αντικείμενο ευρύτερου ενδιαφέροντος στο πλαίσιο της διεθνούς κοινωνίας και έτσι δεν άργησαν να θεσπιστούν κανονιστικά κείμενα στο πλαίσιο της διεθνούς κοινωνίας και έτσι δεν άργησαν να θεσπιστούν κανονιστικά κείμενα στο Πλαίσιο της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ) με τα οποία θεσπίστηκαν οι προϋποθέσεις αποζημίωσης και ασφαλιστικής κάλυψης των περιστατικών που έχουν τέτοιο χαρακτήρα.⁵

1.2.Νομική ρύθμιση

Ο Ν 551/1915 εφαρμόζεται σε κάθε περίπτωση εργατικού ατυχήματος που συνέβη σε εργαζόμενο που απασχολείται με σχέση εξαρτημένης εργασίας σε εργασίες και εργοδότες που αναφέρονται στο άρθρο 2 αυτού, χωρίς να έχει σημασία το κύρος της σύμβασης εργασίας. Ειδικότερα, στην προβλεπόμενη από την διάταξη αυτή αποζημίωση υποχρεούνται οι εργοδότες οικοδομικών και άλλων τεχνικών έργων, βιομηχανιών και βιοτεχνικών εργοστασίων και άλλων τόπων εργασίας ή συνεργειών όπου γίνεται χρήση μηχανικών εργαλείων, οι κάθε είδους επιχειρήσεις φόρτωσης, εκφόρτωσης και αποθήκευσης, καθώς και κάθε επιχείρηση στην οποία

---

⁴ Κουκιάδης Ι.Δ. (2012 : 604) . «Ατομικές εργασιακές σχέσεις και το δίκαιο της ευελιξίας της εργασίας». ΣΤ' Έκδοση. Έκδοση Σάκκουλα

⁵ Βλ.Ληξουριώτης Ι., 2013: 550

κατασκευάζονται ή χρησιμοποιούνται εκρηκτικές ή τοξικές ύλες ή γίνεται χρήση μηχανών Επίσης στις ρυθμίσεις του Ν 551/1915 υπάγεται και η ναυτική εργασία⁶.

Πιο συγκεκριμένα η έννοια *εργατικού ατυχήματος* κατ' άρθρο 1 ν. 551/1915, το οποίο ισχύει και επί ναυτικής εργασίας αποτελεί και η μετά την εκδήλωση νόσου εξακολούθηση της παραμονής του ναυτικού στο πλοίο, έστω και υπό κανονικές συνθήκες, χωρίς όμως να παρέχεται σε αυτόν η προσήκουσα ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, είτε λόγω αμέλειας του πλοιάρχου ή τρίτου είτε από άλλη αιτία, αρκεί η παράλειψη αυτή, ως πρόσφορη αιτία, να επιδείνωσε την ασθένεια του ναυτικού, η οποία διαφορετικά με την παροχή της δέουσας ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης θα ήταν δυνατόν να αποφευχθεί ή να περιορισθεί.⁷ Επίσης ατύχημα είναι και ο τραυματισμός ναυτικού κατά τη διάρκεια του χρόνου που ήταν αναγκαίος για την ανάπαυσή του κατά τη νύκτα σε κατάλυμα το οποίο, λόγω ελλείψεως δυνατότητας διανυκτερεύσεως του πληρώματος στο πλοίο, είχε εξασφαλίσει η πλοιοκτήτρια σε ακίνητο κείμενο εγγύς του λιμένα όπου είχε αγκυροβολήσει το πλοίο.⁸

Είναι αυτονόητο ότι όσοι εργοδότες δεν υπάγονται στο Ν 551/1915, όπως είναι για παράδειγμα αυτοί που απασχολούν οικιακούς μισθωτούς, ευθύνονται έναντι του μισθωτού από ατύχημα που συνέβη κατά την εργασία μόνο με τις διατάξεις του κοινού αστικού δικαίου, δηλαδή με βάση την υποκειμενική ευθύνη αυτών⁹.

Κατά το κοινό αστικό δίκαιο (άρθρο 914 Α.Κ.), η ευθύνη για την αποκατάσταση της ζημίας, που έπαθε ο μισθωτός από ατύχημα κατά την εκτέλεση της εργασίας του, βαρύνει τον υπαίτιο εργοδότη, ο οποίος ευθύνεται και για το πταίσμα των προσώπων που χρησιμοποιεί (άρθρο 922 Α.Κ.) ή τον υπαίτιο τρίτο¹⁰.

Ευρύτερη και διαφορετικά διαμορφωμένη προβλέπει την αποκατάσταση των ζημιών των μισθωτών από εργατικά ατυχήματα η **17^η διεθνής σύμβαση εργασίας**, που

---

⁶ Βλ. Ληξουριώτης Ι., 2013: 550-551

⁷ Α.Π.138/2010 ΤΝΠ ΔΣΑ . Έννοια εργατικού ατυχήματος κατ' άρθρο 1 ν. 551/1915

⁸ Α.Π. 650/2003 ΤΝΠ ΔΣΑ

⁹ Βλ. Ληξουριώτης Ι., 2013 :551

¹⁰ Βλ. Καρακατσάνης Α., Γαρδικας Σ., Ατομικό Εργατικό Δίκαιο. Αθήνα Εκδόσεις Σάκκουλας (1995 : 348)

κυρώθηκε με το ν. 2078/1952. Η προστασία εξ αυτής δεν περιορίζεται σ' ορισμένα είδη επιχειρήσεων αλλά καλύπτει τους μισθωτούς σ' οποιοδήποτε εργοδότη κι αν απασχολούνται, εκτός από όσους ασχολούνται στη γεωργία και τους ναυτεργάτες. Επίσης θέτει ως κανόνα στη διαρκή ανικανότητα και στην περίπτωση θανάτου του παθόντα την παροχή αποζημιώσεων με τη μορφή συντάξεως κ.α. Η διεθνής όμως αυτή σύμβαση δεν έχει ακόμα ενεργοποιηθεί με τα κατάλληλα νομοθετικά μέτρα¹¹.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΑΤΥΧΗΜΑΤΟΣ

2.1.Ορισμός

Κατά τη σαφή έννοια του άρθρου 1 παρ.1 Κωδ. Ν 551/1915 «περί ευθύνης προς αποζημίωση των εξ ατυχημάτων εν τη εργασία παθόντων εργατών ή υπαλλήλων», όπως κωδικοποιήθηκε με το ΒΔ της 24.7/25.8.1920, που διατηρήθηκε σε ισχύ και μετά την εισαγωγή του ΑΚ και ισχύει και επί ναυτικής εργασίας (πρβλ. άρθρο 2 του ίδιου νόμου και άρθρο 66 παρ. 2 ΚΙΝΔ), « *ως ατύχημα εκ βίαιου συμβάντος, επελθόν κατά την εκτέλεση της εργασίας ή εξ αφορμής αυτής σε εργάτη ή υπάλληλο των εργασιών ή των επιχειρήσεων οι οποίες αναφέρονται στο άρθρο 2 του ως άνω β. δ/τος , θεωρείται κάθε βλάβη η οποία είναι αποτέλεσμα βίαιης και αιφνίδιας επενέργειας εξωτερικού αιτίου, το οποίο δεν θα υπήρχε χωρίς την εργασία και την εκτέλεσή της υπό τις δεδομένες περιστάσεις εκτέλεσώς της*»¹²

Ως εργατικό ατύχημα, κατά την έννοια των ανωτέρω διατάξεων, θεωρείται συνεπώς και ο τραυματισμός ή και ο θάνατος του εργαζομένου, εξ αιτίας έκτακτης και αιφνίδιας επενέργειας εξωτερικού αιτίου, άσχετου προς την σύσταση του οργανισμού του παθόντος, αλλά και συνδεδεμένου με την εργασία του, λόγω της εμφανίσεώς του κατά την εκτέλεση ή με αφορμή την εκτέλεση αυτής. Η τελευταία

---

¹¹ Βλ. Καρακατσάνης Α., Γαρδίκας Σ.,(1995 : 359)

¹² Βλαστός Στυλ.Γερμ., Επίτομο Ατομικό Εργατικό Δίκαιο 2^η έκδ. Αθήνα- Κομοτηνή Εκδόσεις Σάκκουλα (2011 :601-602)

περίπτωση συντρέχει, όταν το ατύχημα δεν αποτελεί την άμεση συνέπεια της εκτελέσεως της εργασίας, αλλά συνδέεται προς αυτήν με σχέση αιτίου και αποτελέσματος, ως εκ του ότι, λόγω της εργασίας, δημιουργήθηκαν οι ιδιαίτερες εκείνες πραγματικές συνθήκες και περιστάσεις, οι οποίες ήταν αναγκαίες για την επέλευσή του και οι οποίες δεν θα υπήρχαν χωρίς την εργασία .

Επίσης, ως ατύχημα επελθόν με αφορμή την εργασία θεωρείται, κατά την έννοια της ίδιας διατάξεως, και εκείνο το οποίο δεν αποτελεί την άμεση συνέπεια της εκτελέσεως της εργασίας, όπως είναι και εκείνο το οποίο επήλθε εκτός του τόπου και του χρόνου εργασίας, συνδέεται όμως με αυτήν με σχέση αιτίου και αποτελέσματος, ως εκ του ότι, λόγω της εργασίας, δημιουργήθηκαν οι ιδιαίτερες εκείνες πραγματικές συνθήκες και περιστάσεις, οι οποίες ήταν αναγκαίες για την επέλευσή του και οι οποίες δεν θα υπήρχαν χωρίς την παροχή της εργασίας.¹³

Έτσι, εργατικό ατύχημα αποτελεί ο θάνατος ή ο τραυματισμός ναυτικού κατά την διάρκεια της ψυχαγωγίας του, εφ' όσον αυτή, ως εκ των συγκεκριμένων συνθηκών εργασίας του, ήταν αναγκαία για εκείνον προς αποκατάσταση ή διατήρηση της ψυχικής του ισορροπίας.

Δεν μπορεί, όμως, σε περίπτωση όπως η αμέσως ανωτέρω, να θεωρηθεί ότι το ατύχημα τελεί σε αιτιώδη συνάφεια προς την παροχή εργασίας, ακόμη και εάν ο παθών είχε ιδιαίτερη ανάγκη ψυχαγωγίας, εάν ο τελευταίος υπέστη το ατύχημα μετά από υπερβολική παράταση του χρόνου ψυχαγωγίας του.

Ως εργατικό ατύχημα θεωρείται και εκείνο το οποίο οφείλεται σε αποκλειστική αμέλεια του παθόντος, η οποία δεν διακόπτει τον αιτιώδη σύνδεσμο, διακοπή η οποία επέρχεται μόνον εάν το ατύχημα οφείλεται σε δόλο του παθόντος¹⁴.

Αξίζει να αναφέρουμε πάντως ότι ως εργατικό ατύχημα δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ο τραυματισμός του εργαζομένου, ο οποίος επήλθε κατά την διάρκεια διαπληκτισμού

---

¹³ Βλ. Βλαστός Στυλ.Γερμ.,2011 :602

¹⁴ Βλ. Βλαστός Στυλ.Γερμ.,2011:602-603

του με τον εργοδότη του, ο οποίος όμως, έλαβε χώρα μετά την λύση της εργασιακής σχέσεως¹⁵.

Από την άλλη πλευρά ο Άρειος Πάγος έκρινε ότι δεν αποτελεί εργατικό ατύχημα οφειλόμενο στις συνθήκες της εργασίας η πάθηση από καρκίνο λεμφαδένων, η οποία κατά το εφετείο δεν μπορεί να οφείλεται στην εισπνοή ανιλίνης, που περιείχαν τα χρησιμοποιούμενα από την εργοδότηριά του χρώματα και σιδηρόστοκος, τα οποία έρχονταν σε επαφή με τον οργανισμό του κατά τη διάρκεια της εργασίας του στο εργοστάσιό της με την ειδικότητα του ελαιοχρωματιστή - βαφέα βαγονιών των αμαξοστοιχιών¹⁶.

Ακολουθεί η ανάλυση των βασικών στοιχείων του παραπάνω ορισμού (βίαιο συμβάν, αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ του βιαίου συμβάντος και της εργασίας και πρόκληση ανικανότητας για εργασία ή θάνατο), και μια σύντομη αναφορά στα αίτια και τις συνέπειες των εργατικών ατυχημάτων.

2.2.Βίαιο συμβάν

Η προϋπόθεση της επέλευσης ενός «βιαίου συμβάντος» αποτελεί τον πυρήνα της έννοιας του εργατικού ατυχήματος. Ως «βίαιο συμβάν» θεωρείται μια αιφνίδια βίαια επενέργεια επί του μισθωτού, με αίτιο ξένο προς τον οργανισμό αυτού και άσχετο προς τη βαθμιαία και προοδευτική εξασθένηση και φθορά που μπορεί να προκαλεί η φύση και το είδος της εργασίας του και οι σύμφυτοι προς αυτή δυσμενείς επαγγελματικοί όροι· αυτό το βίαιο συμβάν πρέπει να έχει ως άμεσο αποτέλεσμα την ανικανότητα προς εργασία ή το θάνατο του μισθωτού. Με βίαιο συμβάν εξισώνονται και οι συνέπειες στο σώμα ή την υγεία του μισθωτού (νόσος) που μπορεί να προκλήθηκαν από την εργασιακή διαβίωσή του υπό ασυνήθιστες ή έκτακτες συνθήκες εργασίας ή και να συνιστούν *επιδείνωση υφιστάμενης νόσου αυτού*. Συνεπώς, δεν συντρέχει περίπτωση εργατικού ατυχήματος όταν η εργασία παρεχόταν

---

¹⁵ Βλ. Βλαστός Σ., 2015: 296-297

¹⁶ ΑΠ 1401/2013 ΤΝΠ ΔΣΑ.

κάτω από τους συνηθισμένους όρους και η ασθένεια εμφανίστηκε ή επιδεινώθηκε χωρίς να μεσολαβήσει κάποιο έκτακτο και εξωτερικό αίτιο¹⁷.

Ως ατύχημα από βίαιο συμβάν θεωρείται, ακόμη, και η ασθένεια του εργαζόμενου, η οποία επήλθε κατά την εκτέλεση της εργασίας του ή εξ αφορμής αυτής και είχε ως συνέπεια την ολική ή μερική ανικανότητά του προς εργασία, εφ' όσον προκλήθηκε από γεγονός αιφνίδιο και απρόβλεπτο και είναι άσχετη με την ιδιοσυστασία του οργανισμού του παθόντος και με την βαθμιαία εξασθένηση και φθορά του, λόγω της φύσεως και του είδους της εργασίας και των συνδεδεμένων με αυτήν δυσμενών όρων¹⁸.

Πιο συγκεκριμένα και σύμφωνα με Α.Π.958/2014 ΤΝΠ ΔΣΑ ατύχημα από βίαιο συμβάν κατά την εκτέλεση ή με αφορμή την παροχή εργασίας, είναι και η νόσος ιού εργαζομένου, συνέπεια της οποίας επήλθε ο θάνατος αυτού, εφ' όσον προήλθε ή επιδεινώθηκε, όχι από τη βαθμιαία εξασθένηση και φθορά του οργανισμού του εξ αιτίας της φύσεως της εργασίας, αλλά από την παροχή αυτής υπό ιδιαίτερα εξαιρετικές και ασυνήθιστα δυσμενείς συνθήκες ή από την εξακολούθηση της απασχόλησης του, έστω και υπό κανονικές συνθήκες μετά την εκδήλωση της νόσου, με αποτέλεσμα την επιδείνωση της, αφού στην τελευταία περίπτωση ο εργοδότης του οφείλει να ρυθμίζει τα της εργασίας κατά τρόπο που να προστατεύεται η ζωή και η υγεία των εργαζομένων (ΑΚ 662), δεν μπορεί να αξιώσει τη συνέχιση της απασχόλησης του ασθενούντος εργαζομένου και αν δεν τον θέσει εκτός υπηρεσίας (παρότι γνωρίζει την εκδήλωση της νόσου) οι συνθήκες παροχής της εργασίας του καθίστανται δυσμενείς, προσλαμβάνοντας έτσι το χαρακτήρα του βίαιου συμβάντος¹⁹

Επίσης Α.Π.1401/2013 ΤΝΠ ΔΣΑ .Κρίθηκε ότι δεν αποτελεί εργατικό ατύχημα οφειλόμενο στις συνθήκες της εργασίας η πάθηση από καρκίνο λεμφαδένων, η οποία κατά το εφετείο δεν μπορεί να οφείλεται στην εισπνοή ανιλίνης, που περιείχαν τα χρησιμοποιούμενα από την εργοδότηριά του, χρώματα και σιδηρόστοκος, τα οποία έρχονταν σε επαφή με τον οργανισμό του κατά τη διάρκεια της

---

¹⁷ Βλ. Ληξουριώτης Ι., 2013:551-552

¹⁸ βλ. Βλαστός Σ., 2011 :603

¹⁹ Βλ. Α.Π.958/2014 ΤΝΠ ΔΣΑ

εργασίας του στο εργοστάσιό της με την ειδικότητα του ελαιοχρωματιστή - βαφέα βαγονιών των αμαξοστοιχιών.²⁰

Εφ.Θεσ 1753/2014 ΤΝΠ ΔΣΑ.Η ασθένεια του εργαζόμενου δε θεωρείται εργατικό ατύχημα όταν δεν οφείλεται στις συνθήκες παροχής της εργασίας του, αλλά σε ενδογενή αίτια οφειλόμενα στην ιδιοσυστασία του οργανισμού του.²¹

Ατύχημα εκ βιαίου συμβάντος συνιστά, τέλος, και ο θάνατος του ναυτικού από τροχαίο ατύχημα κατά την διάρκεια της μεταβάσεώς του από τον τόπο ελλιμενισμού του πλοίου στην κατοικία του ή κατά την επιστροφή του στο πλοίο, εφ' όσον συντρέχει αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ του ατυχήματος και της ναυτικής εργασίας, υπό την έννοια ότι αυτή υπήρξε η αφορμή του ατυχήματος. Τέτοιος σύνδεσμος υφίσταται, ειδικότερα, στην περίπτωση κατά την οποία ο ναυτικός, μετά την εκτέλεση της υπηρεσίας του στο πλοίο και κατόπιν αδείας του πλοιάρχου, αποχωρεί από το πλοίο προκειμένου να μεταβεί στην κατοικία του και επιστρέφοντας από αυτήν στο πλοίο για να αναλάβει υπηρεσία, θανατώνεται σε τροχαίο ατύχημα²².

2.3.Αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ του βιαίου συμβάντος και της εργασίας

Σε όλες τις περιπτώσεις που ζητείται αποζημίωση κατά το αστικό δίκαιο, θα πρέπει μεταξύ άλλων προϋποθέσεων να υπάρχει αιτιώδης συνάφεια ή κατά άλλη διατύπωση αιτιώδης σύνδεσμος ανάμεσα στην ζημία και στο ζημιογόνο γεγονός. Δηλαδή θα πρέπει μεταξύ της ζημίας και του γεγονότος που την προκάλεσε να υφίσταται σχέση αιτίου- αιτιατού υπό την έννοια ότι η συγκεκριμένη ζημία οφείλεται στο συγκεκριμένο ζημιογόνο γεγονός.

Ειδικότερα, όσον αφορά το εργατικό δίκαιο, ο νόμος εκλαμβάνει ως εργατικό ατύχημα μόνον την βλάβη που προκλήθηκε στον μισθωτό από βίαιο συμβάν κατά την διάρκεια της εργασίας του ή εξ αφορμής αυτής. Δηλαδή το βίαιο ζημιογόνο περιστατικό θα πρέπει να επέλθει στο μισθωτό είτε «κατά την εκτέλεση» της

---

²⁰ Α.Π.1401/2013 ΤΝΠ ΔΣΑ

²¹ Εφ.Θεσ 1753/2014 ΤΝΠ ΔΣΑ

²² Βλ. Βλαστός Σ., 2011:604

εργασίας του, πράγμα που σημαίνει στο συμφωνημένο τόπο εργασίας και κατά το χρόνο απασχόλησης αυτού, είτε με «αφορμή αυτής», πράγμα που σημαίνει ότι το εργατικό ατύχημα μπορεί να υπάρξει και εκτός χρόνου και τόπου εργασίας όταν το βίαιο συμβάν συνδέεται αιτιωδώς με την εργασία²³.

Με άλλα λόγια «εργατικό ατύχημα» μπορεί να επέλθει πριν, κατά ή και μετά την εκτέλεση της εργασίας, αλλά οπωσδήποτε με αφορμή αυτή, έτσι ώστε το εξωτερικό αίτιο που το προκάλεσε να αποτελεί την πρόσφορη αιτία της βλάβης της υγείας ή του θανάτου μισθωτού. Χαρακτηριστική περίπτωση εργατικού ατυχήματος που λαμβάνει χώρα όχι κατά το χρόνο και τόπο της εργασίας αποτελεί το αυτό που επέρχεται κατά τη μετάβαση του μισθωτού από την οικία στην εργασία του και την επιστροφή του από αυτήν στην οικία του

2.4.Πρόκληση ανικανότητας για εργασία ή πρόκληση θανάτου

Για να αναγνωρισθεί η κατά το Ν 551/1915 συνδρομή εργατικού ατυχήματος θα πρέπει το βίαιο συμβάν να επιφέρει στον μισθωτό ανικανότητα προς εργασία που θα διαρκέσει πάνω από τέσσερις (4) ημέρες ή να προκαλέσει το θάνατό του.

Ο νόμος διαβαθμίζει από πλευρά σοβαρότητας την ανικανότητα σε τέσσερα επίπεδα με άξονες τον πρόσκαιρο ή τον διαρκή χαρακτήρα αυτής. Έτσι προκύπτουν τέσσερις ειδικότερες περιπτώσεις ανικανότητας

- α) Μερική πρόσκαιρη
- β) Πλήρης πρόσκαιρη
- γ) Μερική διαρκής και
- δ) Πλήρης διαρκής ανικανότητα.

Στην τελευταία αυτή περίπτωση ο μισθωτός θεωρείται ότι είναι παντελώς ανίκανος για την παροχή κάθε εργασίας²⁴

---

²³ Βλ. Ληξουριώτης Ι., 2013:552-553

²⁴ Βλ. Ληξουριώτης Ι., 2013 :553

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΙΚΩΝ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ

3.1..Τα αίτια των εργατικών ατυχημάτων

Σύμφωνα με τους Κυριακόπουλο Π. και Κυριακόπουλο Ι. τα εργατικά ατυχήματα οφείλονται σε ανθρωπογενή αίτια.

Με βάση λοιπόν τα ανθρωπογενή αίτια τα εργατικά ατυχήματα οφείλονται:

- Στο εργαζόμενο
- Στο περιβάλλον εργασίας και στα μέσα παραγωγής
- Στην εργοδοσία και
- Σε απρόβλεπτα γεγονότα

3.1.1.Αιτίες που ανάγονται στον ίδιο τον εργαζόμενο²⁵

α) Η ηλικία

Οι νέοι σε ηλικία, παρά την αναμφισβήτητη ενεργητικότητα και τα αυξημένα αντανακλαστικά που διαθέτουν, λόγω υποτιμήσεως των κινδύνων, υπερβάλλουσας αυτοπεποιθήσεως και ενίοτε λόγω επιπολαιότητας παρουσιάζουν αυξημένα ποσοστά τάσεως, αλλά και προκλήσεως εργατικών ατυχημάτων σ' αυτούς τους ίδιους, αλλά και στους συν- εργαζομένους με αυτούς

β) Η άγνοια και η απειρία

Ο εργαζόμενος δεν αρκεί να γνωρίζει πολύ καλά το είδος της εργασίας του, αλλά οφείλει να γνωρίζει ακόμη πιο καλά τους κινδύνους της, κινδύνους που απειλούνται γι' αυτόν τον ίδιο, αλλά και για τους άλλους εργαζομένους. Η άγνοια δεν αποτελεί απλώς αδυναμία. Στις συγκεκριμένες ενασχολήσεις συνιστά επιπλέον σοβαρή απειλή-

---

²⁵: Κυριακόπουλο Π. και Κυριακόπουλο Ι., 2003 :164

ενίστε και θανάσιμη- όχι μόνον για τον ίδιο τον φορέα της, αλλά, δυστυχώς και για τους άλλους. Αλλά ούτε ακόμη αρκεί η θεωρητική γνώση. Απαιτείται, επιβάλλεται η εφαρμογή της στην πράξη, η εξάσκησή της υπό την καθοδήγηση των εμπειροτέρων.

Πουθενά αλλού δεν επιβεβαιώνεται, αλλά και δε διαγιγνώσκεται κατά τον πιο «πειστικό» τρόπο ότι η «γνώση είναι δύναμη» και η «πείρα ο πιο καλός δάσκαλος».

γ) Η διανοητικότητα του εργαζομένου

Κατά τον Κυριακόπουλο Π. και Κυριακόπουλο Ι., 2003, δεν αρκεί, ποτέ δεν ήρκεσε για τον αγώνα της ζωής, ειδικά δε για την εργασία, η πλατιά και σε βάθος γνώση του αντικειμένου της, η εξειδίκευση και η πολυγλωσσία, αλλά απαιτείται- απαιτήθηκε πάντα και η εξυπνάδα, η σπιρτάδα του νου για την επιτυχή και ασφαλή, εν προκειμένω, εκτέλεση της.

δ) Κακές συνήθειες

Η αμέλεια, η έλλειψη της δέουσας προσοχής, η έλλειψη συγκέντρωσης, η βιασύνη, η δοκησιοφία (η πίστη ότι τα ξέρει κανείς όλα) όπως βέβαια και η ανυπακοή είναι ελαττώματα, που συνήθως δεν διορθώνονται με συμβουλές αλλά με οδυνηρά βιώματα ή το χειρότερο, όταν πια δεν έχουν καμία σημασία τα μαθήματα που δίνει η ζωή.

ε) Ψυχολογικοί παράγοντες

Η συναισθηματική φόρτιση, η παροδική ή μόνιμη ψυχική διαταραχή, η ανησυχία, η ανυπομονησία, η ανασφάλεια, η απώλεια της ψυχραιμίας, η νευρικότητα κλπ., κατά την εκτέλεση της εργασίας είναι ότι πιο επικίνδυνο για την ασφάλεια του εργαζομένου και των μετ' αυτού ευρισκομένων.

Λέγεται σοφά ότι «πρέπει ν' αφήνεις στο σπίτι σου τα του σπιτιού σου και τα άλλα προβλήματά σου, όταν πας στην δουλειά σου». Ο φορτισμένος ψυχολογικά άνθρωπος είναι ο ίδιος από μόνος του κίνδυνος.

στ) Παθολογικοί παράγοντες

Διεγνωσμένες ιατρικώς ή μη διεγνωσμένες, εμφανείς ή αφανείς νοσηρές καταστάσεις του εργαζομένου, κινητικές αναπηρίες ή δυσλειτουργίες του, όπως και εξαρτήσεις του από αλκοόλ ή ναρκωτικές ουσίες τον καθιστούν επικίνδυνο και γι' αυτόν και τους άλλους.

ζ) Κόπωση

Η κόπωση, και ακόμη περισσότερο η υπερκόπωση, είναι εύκολο να μειώσουν τις λογικές λειτουργίες και τις αντιδράσεις, όπως και την προσοχή και τις λειτουργίες των αισθήσεων, π.χ. ακοής, οράσεως, οσμής κλπ. Έχει διαπιστωθεί ότι τα περισσότερα ατυχήματα συμβαίνουν τις τελευταίες ώρες της εργάσιμης ημέρας, δηλαδή όταν η κόπωση είναι αναμφισβήτητη.

3.1.2. Αιτίες οφειλόμενες στο εργασιακό περιβάλλον και τον κεφαλαιουχικό και λοιπό εξοπλισμό της εκμεταλλεύσεως ή επιχειρήσεως²⁶

Έχει διαπιστωθεί από συστηματικές και εκτεταμένες έρευνες ότι, όταν το περιβάλλον εργασίας δεν διαθέτει τους απαιτούμενους όρους ασφαλείας και υγιεινής, ευθύνεται για πολλά και σοβαρά ατυχήματα. Ως αιτίες ατυχημάτων εξ αυτού του λόγου έχουν αποδειχθεί οι ακόλουθες ελλείψεις :

- Ο κακός φωτισμός και αερισμός και το ακατάλληλο μικροκλίμα (θερμοκρασία) των χώρων εργασίας
- Η κακή κατάσταση δαπέδων, κλιμακοστασίων κλπ.
- Η κακή στοιβάδα ή η κακή διακίνηση των υλικών
- Η διατήρηση σε χρήση ελαττωματικών εργαλείων ή μηχανημάτων
- Η ακαταστασία και η έλλειψη καθαριότητας κ.ά.

Οι στατιστικές καταλογίζουν σε ένα 15% τις αιτίες των εργατικών ατυχημάτων εξ αυτού του λόγου.

---

²⁶ Βλ. Κυριακόπουλος Π. και Κυριακόπουλος Ι., 2003 :165-166

3.1.3. Ευθύνες εργοδότη από την επιδίωξη μείωσης του κόστους παραγωγής²⁷

Είναι αναμφισβήτητο ότι εγκαταστάσεις, που καλύπτουν τις προδιαγραφές ασφαλείας, ή οι ανανεώσεις του κεφαλαιουχικού εξοπλισμού, ή περιοδικοί έλεγχοι της λειτουργίας των μηχανημάτων κλπ., και επιβαρύνουν το κόστος παραγωγής και καθυστερήσεις μπορούν να συνεπάγονται. Έτσι, κάποιιοι εργοδότες αποφεύγουν να προβαίνουν σε τέτοιες δαπάνες επιδιώκοντας να μη μειώσουν την ανταγωνιστικότητα των προϊόντων τους, αντιθέτως δε πιέζουν για την αύξηση της παραγωγής τους, με συνέπεια να δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για την πρόκληση ατυχημάτων.

3.1.4. Τυχηρά και απρόβλεπτα γεγονότα

Στιγμιαίες συμπτώσεις ατυχών χειρισμών μηχανημάτων ή βλάβες των, όπως και γεγονότα ανωτέρας βίας (σεισμοί, πλημμύρες, κεραυνοί κλπ.) ως γεγονότα είναι σπάνια αλλά όχι απίθανα.

Όμως, και σ' αυτή την περίπτωση μπορεί να ελεγχθεί η προνοητικότητα ή μη των υπευθύνων μιας εγκαταστάσεως ή εκμεταλλεύσεως, διότι η τεχνολογία είναι σε θέση, σήμερα ιδίως, να παράσχει σημαντικά προστατευτικά μέσα ασφαλείας, όπως κατασκευές αντισεισμικές, τοποθετήσεις αλεξικέραυνων, διευθετήσεις απορροής ομβρίων υδάτων κλπ.

Η επιστήμη και η τεχνολογία ολοένα και αποτελεσματικότερα μπορούν να μειώνουν και το «τυχαίο» και το «απρόβλεπτο».

3.2. Οι συνέπειες των εργατικών ατυχημάτων

Οι συνέπειες των εργατικών ατυχημάτων είναι πολλές και σημαντικότερες, αφορούν δε τόσο τον ίδιο τον εργαζόμενο και την οικογένειά του, όσο και τον εργοδότη, έχουν δε, ευνότητα, και οικονομικό και κοινωνικό κόστος. Ειδικότερα ²⁸:

---

²⁷ Κυριακόπουλο Π. και Κυριακόπουλο Ι., 2003 :166

²⁸ Κυριακόπουλο Π. και Κυριακόπουλο Ι., 2003: 166-167

3.2.1. Σ' ότι αφορά τον παθόντα εργαζόμενο

α) Ο τραυματισμός και η αναγκαστική απουσία του από την εργασία του για ορισμένες ημέρες έχει ως συνέπεια, πλην των άλλων, και οικονομικές συνέπειες με τη μείωση των αποδοχών του.

β) Σε περίπτωση βαρειών ατυχημάτων ο παθών μπορεί να περιέλθει σε κατάσταση μερικής ή ολικής ανικανότητας προς εργασία ή και να απολέσει την ίδια τη ζωή του.

3.2.2. Σε ότι αφορά τον εργοδότη

α) Η πρόκληση ατυχημάτων σε μια εκμετάλλευση, ιδίως αν τα τελευταία είναι συχνά ή βαριά, πέρα από την δημιουργία κακής φήμης γι' αυτή διαταράσσει και το εργατικό δυναμικό της κα γεννάει παροδικά ή και μονιμότερα αισθήματα ανασφάλειας με συνέπεια και στην απόδοση των εργαζομένων.

β) Οι οικονομικές συνέπειες είναι ακόμη πιο σημαντικές, αφού και ημερομίσθια πρέπει να καταβάλλει στον παθόντα για τις ημέρες απουσίας του από την εργασία και ανθρωποώρες θα χαθούν για τους συνεργάτες και τους προϊσταμένους του παθόντος για τις συνεπαγόμενες διαδικασίες που ακολουθούν ένα τέτοιο συμβάν.

Αν υπάρχουν και βλάβες μηχανημάτων ή καταστροφή πρώτων υλών, τότε το κόστος της επιχειρήσεως μπορεί να είναι βαρύτατο όχι μόνο για τις δαπάνες επισκευής η αντικαταστάσεώς των, αλλά και από τη καθυστέρηση παραγωγής.

γ) Σε κάθε περίπτωση, ο υπόχρεος εργοδότης, υποχρεούται να καταβάλει τις δαπάνες ιατροφαρμακευτικής περιθάλψεως του παθόντος εργαζομένου και ορισμένο ποσό για τα έξοδα κηδείας του εάν πεθάνει.

3.2.3. Το κοινωνικό κόστος

Πέραν από την απώλεια εργατικών ανθρωποωρών και τη μείωση ή υστέρηση της παραγωγής, της εξαγωγής συναλλάγματος πιθανότατα για την αντικατάσταση μηχανημάτων κλπ., η επιβάρυνση της εθνικής οικονομίας προκαλείται και από την

καταβολή των επιδομάτων στους παθόντες ή την παροχή συντάξεως αναπηρίας ή λόγω προώρου θανάτου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Η ΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΔΟΤΗ ΕΠΙ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΑΤΥΧΗΜΑΤΟΣ

4.1 Η ευθύνη του εργοδότη κατά τον Ν. 551/1915 (αντικειμενική ευθύνη προς αποζημίωση)

Η ευθύνη του εργοδότη σε περίπτωση εργατικού ατυχήματος **κατά τον ν. 551/1915 είναι αντικειμενική, ανεξάρτητη και από το πταίσμα του** και από το κύρος της συμβάσεως εργασίας. Αυτή η ευθύνη του αποκλείεται, όταν το ατύχημα οφείλεται σε δόλο αυτού πού έπαθε, είναι δε δυνατό να μειωθεί μέχρι το μισό από το δικαστήριο, αν συντρέχει αμέλεια του μισθωτού με τη μορφή αδικαιολόγητης παραβάσεως κανόνων σχετικών με τους όρους ασφαλείας της εργασίας (άρθρο 16 παρ. 3 ν. 551/1915). Το άρθρο 300 Α.Κ. περί συνυπαιτιότητας δεν ισχύει στην εφαρμογή του ν. 551/1915

Η οφειλόμενη από τον εργοδότη αποζημίωση είναι ανάλογη με την έκταση και την διάρκεια της ανικανότητας του παθόντος (άρθρο 3 ν. 551/1915)

Πλήρης διαρκής ανικανότητα υπάρχει όταν ο μισθωτός αδυνατεί να επιδοθεί όχι μόνο στο επάγγελμα που έκανε αλλά κα σ' οποιαδήποτε άλλη εργασία. Σε περίπτωση κατά την οποία δεν μπορεί μεν να ασκήσει το επάγγελμα του αλλά μπορεί να απασχοληθεί σε άλλη εργασία, η ανικανότητα του θεωρείται μερική διαρκής. Η αποζημίωση είναι για την πλήρη και διαρκή ανικανότητα οι μισθοί 6 ετών, και για την μερική διαρκή το εξαπλάσιο του ποσού, κατά το οποίο ελαττώθηκε η μπορεί να ελαττωθεί το ετήσιο εισόδημά του²⁹.

Όταν η ανικανότητα είναι πλήρης αλλά πρόσκαιρη, μέχρι δύο χρόνια, η αποζημίωση είναι ημερήσια και ίση με το μισό του μισθού, που έπαιρνε ο παθών. Αν η ανικανότητα παρατηθεί μετά τη διετία, θεωρείται διαρκής.

---

²⁹ Βλ. Καρακατσάνης Α., Γαρδίκας Σ., 1995 : 353-354

Όταν η ανικανότητα είναι μερική και πρόσκαιρη (μέχρι δύο χρόνια) η αποζημίωση είναι επίσης ημερήσιας και ίση με το μισό της ελαττώσεως του μισθού, που έπαιρνε ο παθών. Αν η ανικανότητα διαρκέσει πέραν των δύο ετών θεωρείται μερική διαρκής.

Σε περίπτωση θανάτου μισθωτού από εργατικό ατύχημα η αποζημίωση είναι ίση με τους μισθούς 5 ετών (ορίζεται ελάχιστο και μέγιστο ποσό αποζημιώσεως). Δικαιούχοι της αποζημιώσεως είναι οι συγγενείς του, δηλαδή σύζυγος, παιδιά και ενδεχομένως, ανιόντες η και αδελφοί κατά αναλογίες, που ορίζονται ειδικότερα στο άρθρο 6 του ν. 551/1915. Το δικαίωμα αυτό της αποζημιώσεως γεννάται απευθείας στο πρόσωπό τους δεν είναι κληρονομικό.

Εκτός από αυτές τις αποζημιώσεις ο εργοδότης βαρύνεται επίσης και με τα έξοδα της ιατροφαρμακευτικής περιθάλψεως και γενικά της νοσηλείας, και σε περίπτωση θανάτου με τα έξοδα κηδείας (άρθρο 7 ν.551/1915). Ακόμα, αν συντρέχουν οι σχετικές προϋποθέσεις, είναι υποχρεωμένος να πληρώσει και αποζημίωση στον παθόντα για ηθική βλάβη ή σε περίπτωση θανάτου του, στην οικογένειά του για ψυχική οδύνη σύμφωνα με το άρθρο 932 Α.Κ.³⁰. Για να δικαιούται η οικογένεια του θανατωθέντος σε εργατικό ατύχημα, χρηματικής ικανοποίησης λόγω ψυχικής οδύνης αρκεί να συντέλεσε στην επέλευση του ατυχήματος πταίσμα του εργοδότη του θανατωθέντος ή του κυρίου του έργου ή των προστηθέντων απ' αυτούς με την έννοια της υπαίτιας ζημιογόνου πράξης ή παράλειψης και όχι μόνο η ειδική αμέλεια περί την τήρηση των όρων ασφαλείας του άρθρου 16 παρ. 1 του ν. 551/1915.³¹ Η χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης ή ψυχικής οδύνης κρίνεται κατά το κοινό δίκαιο (ΑΚ 914, 922 και 932), δηλ. απαιτείται πταίσμα του εργοδότη ή των προστηθέντων του που μπορεί να συνίσταται και σε οποιαδήποτε αμέλεια και όχι μόνο στην μη τήρηση των κανονισμών ασφαλείας.³²

Συγκεκριμένα, για να δικαιούται η οικογένεια του θανατωθέντος σε εργατικό ατύχημα χρηματικής ικανοποίησης λόγω ψυχικής οδύνης, αρκεί να συντέλεσε στην επέλευση του ατυχήματος πταίσμα του εργοδότη του θανατωθέντος ή

---

³⁰ Βλ. Καρακατσάνης Α., Γαρδίκας Σ., 1995 :354-355

³¹ Α.Π.1076/2014 ΤΝΠ ΔΣΑ.

³² Α.Π.1577/2014 ΤΝΠ ΔΣΑ

του κυρίου του έργου ή των προστηθέντων απ' αυτούς με την έννοια της υπαίτιας ζημιογόνου πράξης ή παράλειψης και όχι μόνο η ειδική αμέλεια περί την τήρηση των όρων ασφαλείας του άρθρου 16 παρ. 1 του ν. 551/1915³³. Με άλλα λόγια η χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης ή ψυχικής οδύνης κρίνεται κατά το κοινό δίκαιο (ΑΚ 914, 922 και 932)³⁴.

Οι αξιώσεις αποζημίωσης των μισθωτών με βάση τον ν. 551/1915 ούτε συμψηφίζονται, ούτε κατάσχονται, ούτε εκχωρούνται, ούτε περιορίζονται με συμφωνία, κατατάσσονται προνομιακά σε περίπτωση αναγκαστικής εκτελέσεως στην περιουσία του εργοδότη (άρθρα 15, 14 κι 9 ν. 551/1915). Η παραγραφή τους είναι τριετής, αν ο εργοδότης έχει κάνει την ένορκη βεβαίωση στον ειρηνοδίκη διαφορετικά ισχύει η κοινή παραγραφή (άρθρου 17 ν. 551/1915)³⁵.

Λαμβάνοντας υπ' όψιν όλες τις παραπάνω εκδοχές, είναι προφανές ότι κατά το κοινό αστικό δίκαιο (άρθρο 914 ΑΚ), ο εργοδότης θα είχε ευθύνη για την αποκατάσταση των ζημιών που υπέστη ο παθών από ατύχημα κατά την εργασία μόνο στην περίπτωση κατά την οποία θα μπορούσε να θεμελιωθεί υπαιτιότητα αυτού ή των προστηθέντων από αυτόν (άρθρο 922 ΑΚ). Εφόσον, όμως το ατύχημα οφειλόταν σε υπαιτιότητα τρίτου, ο παθών μισθωτός θα πρέπει να στραφεί κατ' αυτού και εφόσον βεβαίως υπαίτιος του ατυχήματος θα ήταν αποκλειστικά ο ίδιος ο μισθωτός δεν θα μπορούσε να τύχει καμίας αποζημίωσης. Εάν πάλι ο μισθωτός ήταν συνυπαίτιος στην πρόκληση του ατυχήματος, η σχετική αξίωσή του θα μειωνόταν ανάλογα, σύμφωνα με τη γενική διάταξη του άρθρου 300 ΑΚ. Τα παραπάνω σημαίνουν ότι προκειμένου να τύχει ο μισθωτός οποιασδήποτε αποζημίωσης από ατύχημα που υπέστη ή από ασθένεια που προκλήθηκε σ' αυτόν κατά την παροχή της εργασίας του ή επ' ευκαιρία αυτής θα έπρεπε να αναλάβει ένα δύσκολο δικαστικό αγώνα κατά του εργοδότη ή κατά ενός τρίτου (και μάλιστα σε μια δύσκολη χρονική στιγμή λόγω του ίδιου του ατυχήματος και των προσωπικών και οικονομικών προβλημάτων που του προκάλεσε αυτό) επικαλούμενος και αποδεικνύοντας υπαιτιότητα του ενός ή του άλλου.

---

³³ ΑΠ 1076/2014 ΤΝΠ ΔΣΑ.

³⁴ ΑΠ 1577/2014 ΤΝΠ ΔΣΑ.

³⁵ Καρακατσάνης Α., Γαρδικας Σ., 1995 :357

Για να αντιμετωπισθεί το ζήτημα αυτό και προκειμένου να διευκολυνθεί ο εργαζόμενος να υπερβεί τις δυσκολίες που προκαλούνται από μια τέτοια συγκυρία, ο νομοθέτης θεώρησε σκόπιμο στην περίπτωση «εργατικού ατυχήματος» να «αντικειμενικοποιήσει» την εργοδοτική ευθύνη και να θεσπίσει αποζημιωτική αξίωση του μισθωτού κατά του εργοδότη του ανεξάρτητα από το πταίσμα (δόλο ή αμέλεια) του τελευταίου. Έτσι, με τη θέσπιση ειδικών νόμων (Ν 551/1915 και ΒΔ 24.7/25.8.1920 που τον συμπλήρωσε και τον κωδικοποίησε) ρυθμίστηκε το ζήτημα της αποζημίωσης του μισθωτού λόγω «εργατικού ατυχήματος» με βάση την «αντικειμενική ευθύνη» του εργοδότη, η έννοια δε αυτού και οι προϋποθέσεις επέλευσής του αποτέλεσαν στη συνέχεια αντικείμενο εκτεταμένης νομολογιακής επεξεργασίας³⁶.

4.2 Η ευθύνη του εργοδότη κατά το αστικό δίκαιο 914 Α.Κ.

(υποκειμενική ευθύνη προς αποζημίωση)

Όπως σημειώθηκε, η παραπάνω ευθύνη του εργοδότη από το ν. 551/1915 είναι αντικειμενική, πράγμα που σημαίνει ότι δεν απαιτείται υπαιτιότητα του τελευταίου. **Περαιτέρω, κατά το κοινό αστικό δίκαιο (άρθρο 914 Α.Κ.)** η ευθύνη για την αποκατάσταση της ζημίας, που έπαθε ο μισθωτός από ατύχημα κατά την εκτέλεση της εργασίας του βαρύνει τον **υπαίτιο εργοδότη**, ο οποίος ευθύνεται και για το πταίσμα των προσώπων που χρησιμοποιεί (άρθρο 922 Α.Κ.) ή τον υπαίτιο τρίτο. Πρόκειται δηλαδή για **ευθύνη υποκειμενική**. Εάν ο υπαίτιος είναι αποκλειστικά ο ίδιος ο μισθωτός που έπαθε το ατύχημα, τότε δεν έχει αξίωση αποζημιώσεως εάν πάλι μερικά μόνο είναι και ο ίδιος υπαίτιος, η αξίωση του θα είναι μειωμένη ανάλογα (άρθρο 300 Α.Κ.). Με την εφαρμογή αυτών των διατάξεων του κοινού δικαίου η ευθύνη του υπόχρεου καλύπτει όλη την έκταση της ζημίας του μισθωτού (θετική ζημία και διαφυγόν κέρδος, άρθρο 298 Α.Κ.) Αν όμως το ατύχημα οφείλεται σε δόλο του εργοδότη ή των προσώπων που χρησιμοποιεί (προσθήθεντες) σε μη τήρηση όρων ασφαλείας, που έπρεπε να είχαν τηρηθεί στην επιχείρηση σύμφωνα με διατάξεις νόμων, διαταγμάτων ή κανονισμών ασφαλείας, οι παθόντες σε εργατικό ατύχημα

---

³⁶ Ληξουριώτης Ι., 2013: 550

έχουν το εκλεκτικό δικαίωμα να ζητήσουν είτε την καταβολή της αποζημίωσης του ν. 551/1915 είτε την αποζημίωσή τους κατά το κοινό αστικό δίκαιο. Πάντως η επιλογή από το μισθωτό της μιας αγωγής αποκλείει την άλλη.

4.3 Η επιλογή από τον εργαζόμενο των διατάξεων του εργατικού ή του κοινού αστικού δικαίου.

Η πρακτική σημασίας για το μισθωτό της επιλογής της μιας ή της άλλης βάσεως είναι η ακόλουθη :

- Αν διαλέξει τα δικαιώματά του από το ν. 551/1915, δε χρειάζεται να επικαλεστεί υπαιτιότητα του εργοδότη, και η αποζημίωση του θα είναι όση χορηγείται μ' αυτό το νόμο ανάλογα με την ανικανότητα που του προκάλεσε το ατύχημα.
- Αν επιλέξει το κοινό δίκαιο (άρθρα 914 επ. Α.Κ.), έχει τη δυνατότητα να αξιώσει αποκατάσταση όλης της ζημίας του (λ.χ. αποζημίωση χωρίς τους πιο πάνω χρονικούς περιορισμούς) αλλά θα πρέπει να επικαλεστεί και να αποδείξει την υπαιτιότητα του εργοδότη και το μέγεθος της ζημίας του.

Σε αυτές τις περιπτώσεις ο εργοδότης δεν επιτρέπεται να προβάλει την ένσταση συνυπαιτιότητας από το άρθρο 300 Α.Κ. και να προσπαθήσει εξ αιτίας αυτού του λόγου να μειώσει το ποσό της οφειλόμενης αποζημίωσης.

Η επιλογή των δικαιωμάτων του ν. 551/1915 δεν αποκλείει πάντως αξιώσεις αποζημίωσης, που μπορεί να έχει ο παθών μισθωτός από άλλα, εκτός του εργοδότη, πρόσωπα τα οποία ενδέχεται να τα βαρύνει δόλος ή αμέλεια σχετικά με το ατύχημα (άρθρο 16 παρ. ε εδ. 1^ο ν. 551/1915). Σε τέτοια περίπτωση, αξίωση κατά του τρίτου υπαιτίου για αποζημίωση θα έχει κατά το κοινό δίκαιο και ο εργοδότης, που θα υποχρεωθεί λόγω του ατυχήματος, με οποιαδήποτε νομική βάση, να καταβάλει αποζημιώσεις στον παθόντα μισθωτό³⁷.

---

³⁷ Καρακατσάνης Α., Γαρδικας Σ., 1995: 358-359

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

Εισαγωγή

Πέραν της υποχρέωσης προς αποζημίωση κατά το Ν 551/1915 ή κατά το κοινό αστικό δίκαιο, σημαντικό ζήτημα αποτελούν και οι συναφείς προς το εργατικό ατύχημα εργοδοτικές υποχρεώσεις έναντι διαφόρων αρχών, οι οποίες με τον ένα ή άλλο τρόπο εμπλέκονται (ελεγκτικά ή άλλως) στο περιστατικό αυτό.

Πρέπει να παρατηρήσουμε ότι λόγω των επάλληλων σχετικών νομοθετικών ρυθμίσεων που σε σημαντικό βαθμό αλληλλοκαλύπτονται, οι συναφείς προς το περιστατικό του εργατικού ατυχήματος εργοδοτικές υποχρεώσεις ρυθμίζοντας τελικώς με έναν τρόπο ασαφή και προβληματικό. Το ένα πρόβλημα αφορά την πληθώρα των φορέων που τα διάφορα κατά καιρούς εκδοθέντα σχετικά νομοθετήματα ορίζουν ως παραλήπτες της εργοδοτικής υποχρέωσης αναγγελίας του ατυχήματος. Το δεύτερο πρόβλημα είναι ότι οι διατάξεις αυτές πολλές φορές αναφέρονται σε διαφορετικές προθεσμίες η διαφορετικές ειδικότερες διατυπώσεις, έτσι ώστε να επιτείνεται η αβεβαιότητα σχετικά με το περιεχόμενο και τον τρόπο πραγμάτωσης των διαφόρων εργοδοτικών υποχρεώσεων³⁸.

5.1. Η υποχρέωση αναγγελίας του εργατικού ατυχήματος

Στον ειρηνοδίκη : Υποχρέωση ένορκης βεβαίωσης του ατυχήματος ενώπιον του Ειρηνοδίκη του τόπου του ατυχήματος εντός 15 ημερών από του ατυχήματος (άρθρο 10Ν 551/1915)

Στην επιθεώρηση εργασίας και στην αστυνομική αρχή : Υποχρέωση αναγγελίας του εργατικού ατυχήματος εντός 14 ωρών στην Επιθεώρηση Εργασίας και χωρίς αναβολή και με το ταχύτερο μέσο στην πλησιέστερη αστυνομική αρχή. Εάν δεν υπάρχει επιθεώρηση εργασίας η αναγγελία γίνεται μόνο στην αστυνομική αρχή

---

³⁸ Ληξουριώτης Ι., 2013 : 559

(άρθρο 10 ΝΔ 2954/1954 και άρθρο 41 ΠΔ 13/22.3.1934). Υποχρέωση αναγγελίας του εργατικού ατυχήματος στις αρμόδιες Επιθεωρήσεις εργασίας και στις «πλησιέστερες αστυνομικές αρχές» καθώς και στις αρμόδιες υπηρεσίες του ασφαλιστικού οργανισμού στον οποίο υπάγεται ο εργαζόμενος εντός 24 ωρών ορίζεται και στο άρθρο 8 παρ. 2 περίπτ. α΄ΠΔ 17/1996³⁹

Στο ΙΚΑ : Σύμφωνα με τα άρθρα 21 και 22 του Κανονισμού Ασφαλιστικής Αρμοδιότητας του ΙΚΑ (όπως ισχύουν) ο εργοδότης υποχρεούται εντός 5 ημερών να προβαίνει σε δήλωση αναγγελίας του εργατικού ατυχήματος ή της επαγγελματικής ασθένειας στο αρμόδιο υποκατάστημα του ΙΚΑ (άλλως στην αστυνομική αρχή). Σε περίπτωση παράλειψης της υποχρέωσης αυτής, οι υπεύθυνοι της επιχείρησης απειλούνται με ποινική δίωξη.

Υποχρέωση τήρησης αμετάβλητων των στοιχείων

Η υποχρέωση τήρησης αμετάβλητων των στοιχείων που μπορούν να χρησιμεύσουν για εξακρίβωση των αιτιών του ατυχήματος, εφ' όσον πρόκειται περί σοβαρού τραυματισμού ή θανάτου (άρθρο 8 παρ. 2 περίπτ. α΄ΠΔ 17/1996)

Υποχρέωση τήρησης βιβλίου εργατικών ατυχημάτων

Η υποχρέωση τήρησης βιβλίου εργατικών ατυχημάτων (άρθρο 8 παρ. 2 περίπτ. β΄ΠΔ 17/1996)

Υποχρέωση τήρησης καταλόγου εργατικών ατυχημάτων

Η υποχρέωση τήρησης καταλόγου εργατικών ατυχημάτων που είχαν ως συνέπεια για τον εργαζόμενο ανικανότητα εργασίας μεγαλύτερη των τριών εργάσιμων ημερών (άρθρο 8 παρ. 2 περίπτ. γ΄ ΠΔ 17/1996)⁴⁰.

5.2 Αποζημίωση στην περίπτωση μισθωτών που καλύπτονται από την ασφάλιση του ΙΚΑ⁴¹

---

³⁹ Βλ. Ληξουριώτης Ι., 2013 :560-561

⁴⁰ Βλ. Ληξουριώτης Ι., 2013: 160-161.

⁴¹ Καρακατσάνης Αλ., Γαρδίκας Σ., 1995 : 357-358

Η έκταση της εφαρμογής της ειδικής νομοθεσίας για τα εργατικά ατυχήματα έχει περιοριστεί σημαντικά. Η κάλυψη των εργατικών ατυχημάτων έγινε κλάδος ασφαλίσεων στο ΙΚΑ.

Κατά το άρθρο 60 παρ. 3 του α.ν. 1846/1951 για την κοινωνική ασφάλιση (ΙΚΑ), σε περίπτωση ανικανότητας για εργασία ή θανάτου, που οφείλεται σε ατύχημα από βίαιο συμβάν κατά την εκτέλεση της εργασίας ή με αφορμή την εργασία, αν ο παθών ανήκει στα πρόσωπα που ασφαλίζονται με αυτόν τον νόμο, δικαιούνται (και σε περίπτωση θανάτου του οι συγγενείς του) τις ασφαλιστικές παροχές, που ορίζει ο νόμος. Αντίστοιχα ο εργοδότης απαλλάσσεται από την ευθύνη να καταβάλει αποζημίωση, έξοδα νοσηλείας και κηδείας, όπως θεσπίζει ο ν. 551/1915. Η ίδια απαλλαγή ισχύει και για τον προστηθέντα από τον εργοδότη. Σε περίπτωση, που ο παθών υπάγεται στην ασφάλιση του ΙΚΑ, ο εργοδότης απαλλάσσεται από κάθε υποχρέωση αποζημίωσης του παθόντος, είτε αυτή είναι η κατά το κοινό δίκαιο αποζημίωση είτε πρόκειται για την ειδική αποζημίωση του ν. 551/1915 και μόνον αν το ατύχημα οφείλεται σε δόλο του εργοδότη ή των προστηθέντων από αυτόν προσώπων υποχρεούται αυτός να καταβάλει στον παθόντα τη διαφορά μεταξύ της οφειλόμενης κατά το κοινό δίκαιο αποζημίωσης και του ολικού ποσού των χορηγούμενων σ' αυτόν από το ΙΚΑ παροχών.⁴²

Αν ο θανατωθείς από ατύχημα, που έγινε από βίαιο συμβάν κατά την εκτέλεση της εργασίας του ή εξ αφορμής αυτής, υπαγόταν στην ασφάλιση του ΙΚΑ, ο εργοδότης απαλλάσσεται από κάθε υποχρέωση για αποζημίωση των καθολικών διαδόχων του. Οι τελευταίοι έχουν κατά του εργοδότη αξίωση για εύλογη χρηματική ικανοποίηση λόγω ψυχικής οδύνης, εφόσον το ατύχημα οφείλεται σε πταίσμα του εργοδότη ή των προστηθέντων υπ' αυτού προσώπων.⁴³

Κατόπιν τούτου, ο ν. 551/1915 δεν εφαρμόζεται στους υπαγόμενους στην ασφάλιση του ΙΚΑ, και μάλιστα ανεξάρτητα αν έγινε η όχι τυπικά υπεισέλευση του μισθωτού στην ασφαλιστική σχέση, αν δηλαδή γράφηκε στα μητρώα η αν έχει καταβάλει εισφορές η αν έχει αναγγείλει την απασχόληση του κ.αά. Την εφαρμογή του ν.

---

⁴² Α.Π.19/2014 ΤΝΠ ΔΣΑ

⁴³ Α.Π.1392/2011 ΤΝΠ ΔΣΑ

551/1915 δεν έχουν δικαίωμα να την ζητήσουν οι υπαγόμενοι στην ασφάλιση του ΙΚΑ, ούτε με επίκληση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως. Η εφαρμογή του περιορίζεται έτσι στις περιπτώσεις όλων των άλλων μισθωμάτων και αυτών που υπάγονται στην ασφάλιση άλλων ασφαλιστικών οργανισμών

Εντούτοις, ακόμα και όταν απαλλάσσεται ο εργοδότης από την υποχρέωση καταβολής των παροχών του ν. 551/1915, επειδή ο μισθωτός είναι ασφαλισμένος ή ασφαλιστέος στο ΙΚΑ, ο παθών διατηρεί απέναντί του την τυχόν αξίωση χρηματικής ικανοποιήσεως για ηθική βλάβη, αν το ατύχημα μπορεί να αποδοθεί σε υπαιτιότητά του. Ισχύει όμως τότε το άρθρο 300 Α.Κ. περί συναιπαιιότητα . Ο Άρειος Πάγος, σε θανατηφόρο εργατικό ατύχημα, έκρινε ότι οι καθολικοί διάδοχοι του θύματος (εργαζομένου) έχουν κατά του εργοδότη αξίωση για εύλογη χρηματική ικανοποίηση λόγω ψυχικής οδύνης, εφόσον το ατύχημα οφείλεται σε πταίσμα του εργοδότη ή των προστηθέντων υπ' αυτού προσώπων⁴⁴.

Αν τον εργοδότη βαρύνει δόλος σχετικά με το ατύχημα του μισθωτού, ο τελευταίος δικαιούται να στραφεί εναντίον του για να αποζημιωθεί με βάση το κοινό δίκαιο, χωρίς να απαιτείται να συντρέχουν οι προϋποθέσεις του ν. 551/1915 δηλαδή η αδικοπραξία να χαρακτηριστεί εργατικό ατύχημα.

Σε τέτοια περίπτωση ο εργοδότης θα είναι υποχρεωμένος να καταβάλει στον παθόντα τη διαφορά μεταξύ του ποσού της αποζημιώσεως, που θα οφείλει κατά το κοινό δίκαιο, και των παροχών του ΙΚΑ. Στην ίδια περίπτωση, όταν δηλαδή υπάρχει δόλος δικός του ή των προσώπων, που χρησιμοποιεί, υποχρεούται να καταβάλλει στο ΙΚΑ τα ποσά των παροχών, που αυτό καταβάλλει στον παθόντα (άρθρο 34 παρ. 2 ν. 1846/1951)⁴⁵.

---

⁴⁴ ΑΠ 1392/2011 ΤΝΠ ΔΣΑ.

⁴⁵ Βλ. Καρακατσάνης Αλ., Γαρδίκας Σ., 1995 : 358- 359

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Η ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΔΟΤΗ

Εισαγωγή

Το γενικό περιεχόμενο της υποχρέωσης πρόνοιας επιβάλλει στον εργοδότη να παίρνει κατάλληλα μέτρα και να φροντίζει για την προστασία και προαγωγή των προσωπικών αξιών του μισθωτού, να διαφυλάσσει τα προσωπικά αγαθά του και να ικανοποιεί τις ανάγκες του κατά τη διεξαγωγή της εργασίας.

Ορισμένες εκδηλώσεις της υποχρέωσης της πρόνοιας έχουν βρει έκφραση σε ειδικές διατάξεις νόμων, άλλες δε περιλαμβάνονται σε συλλογικές συμβάσεις ή διαιτητικές αποφάσεις.

6.1. Ειδικότερες υποχρεώσεις⁴⁶

6.1.1. Υποχρέωση Υγιεινής και Ασφαλείας

α) Κατά το αστικό δίκαιο

Σύμφωνα με το άρθρο 662 Α.Κ., ο εργοδότης έχει υποχρέωση να διαρρυθμίζει τα θέματα εργασίας, τους χώρους εργασίας και διανομής των μισθωτών, τις εγκαταστάσεις, τα μηχανήματα, εργαλεία κ.α. με τέτοιο τρόπο ώστε να προστατεύεται η ζωή και η υγεία του.

β) Κατά την εργατική νομοθεσία

Προτού τεθεί σε ισχύ ο Αστικός Κώδικας αλλά και μεταγενέστερα σχηματίστηκε πλούσια ειδική νομοθεσία δημόσιου δικαίου στα πλαίσια της υποχρέωσης της

---

⁴⁶ Καρακατσάνης Αλ., Γαρδίκας Σ., 1995 : 332-345

πολιτείας να διαφυλάσσει τη ζωή και την υγεία των μισθωτών λαμβάνοντας κατά κύριο λόγο προληπτικά μέτρα.

Υποχρεώσεις του εργοδότη ανάλογες μ' αυτές των άρθρων 661,662 Α.Κ. περιέχουν ο ν. Γ ΛΔ/1911 και ο ν. 2193/1920 (άρθρα παρ. 3-5), που κωδικοποιήθηκαν με το β.δ. 25.85.9.1920. Η ειδική αυτή νομοθεσία ορίζει με γενική διάταξη το περιεχόμενο της υποχρέωσης του εργοδότη να παίρνει μέτρα προστασίας και πρόνοιας για τη ζωή, την υγεία και την σωματική ακεραιότητα των μισθωτών, και στη συνέχεια εξειδικεύει τις επιμέρους υποχρεώσεις του. Επιβάλλει λ.χ. φροντίδες για την καθαριότητα, το φωτισμό, τον αερισμό των χώρων, καθώς και την αναλογία των εργαζομένων σ' αυτούς, μέτρα για την αποφυγή της υγρασίας όρους για τη λειτουργία των μηχανημάτων, την κατασκευή ικριωμάτων κ.α. Για τους παραβάτες προβλέπονται και ποινικές κυρώσεις. Ο νόμος 1837/1989 (άρθρο 16) επιβάλλει στον εργοδότη πρόσθετα μέτρα προστασίας για την υγιεινή και την ασφάλεια των ανηλίκων στο εργασιακό περιβάλλον.

Σειρά νόμων και διαταγμάτων καθιερώνουν ειδικές υποχρεώσεις πρόνοιας σε διάφορα επαγγέλματα ή κλάδους, που ανταποκρίνονται στις ειδικές συνθήκες τους, όπως λ.χ. το π.δ./22/3.1934 για την υγιεινή και ασφάλεια των εργατών και υπαλλήλων των κάθε φύσεως βιομηχανικών και βιοτεχνικών εργαστηρίων, το π.δ.. 447/1975 για την ασφάλεια τω οικοδομών (ικριώματα).

γ) Η επιρροή του διεθνούς δικαίου

Το δίκαιο της υγιεινής και ασφάλειας των εργαζομένων επηρεάζεται από τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας, η οποία ρυθμίζει σχετικά θέματα με διεθνείς συμβάσεις εργασίας, από αυτές αρκετές έχει κυρώσει ο έλληνας νομοθέτης. Σημαντικό ρόλο διαδραματίζει το κοινοτικό δίκαιο. Η διάταξη του άρθρου 117 παρ. 1 ΣυνθΕΕ για τη βελτίωση των όρων εργασίας των μισθωτών παρέχει στην κοινότητα τη δυνατότητα να εκπονεί διάφορα προγράμματα. Ειδικότερα στη διάταξη του άρθρου 118^α τονίζεται ότι τα «κράτη μέλη αποδίδουν ιδιαίτερη προσοχή στην προώθηση της

καλύτερεύσεως του χώρου εργασίας για να προστατεύσουν την ασφάλεια και την υγεία των εργαζομένων ».

Πλήθος οδηγιές ή οδηγίες πλαίσιο, τις οποίες ακολουθούν και συμπληρώνουν εξειδικεύοντας τις μεταγενέστερες οδηγίες, έχουν καταστεί ελληνικό δίκαιο. Στην έκδοση αυτών των οδηγιών συμβάλλουν το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας και ο κοινοτικός χάρτης, ο οποίος στο άρθρο 22 διακηρύσσει το δικαίωμα στην προστασία της υγείας και της ασφάλειας της εργασίας.

δ) Ο ν. 1568/1985

Το ελληνικό δίκαιο αφενός για να εναρμονιστεί με το κοινοτικό δίκαιο και αφετέρου για να συμπληρωθεί και να προσαρμοστεί στις νέες τεχνολογικές εξελίξεις και τις αυξημένες απαιτήσεις προστασίας των εργαζομένων εκδόθηκε ο ν. 1568/1985 με τίτλο « υγιεινή και ασφάλεια των εργαζομένων»

Ο ν. 1568/1985, χωρίς να καταργεί το προϋπάρχον δίκαιο εφόσον δεν αντιβαίνει στις ρυθμίσεις του, συστηματοποιεί τη σχετική ύλη.

Επίσης ο ν. 1568/1985 εισάγει θεσμούς και όργανα βοηθητικά του εργοδότη στον τομέα της υγιεινής και ασφάλειας των εργαζομένων. Ιδιαίτερη σημασία έχει το γεγονός ότι προβλέπεται η συμμετοχή των εργαζομένων σ' αυτά.

Με το ν. 1568/1985 άρθρα 15 και 16, ιδρύεται σε εθνικό επίπεδο ειδικό τμήμα στο Ανώτατο Συμβούλιο Εργασίας με την ονομασία Συμβούλιο Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας, που θα γνωμοδοτεί σε θέματα σχετικά, και σε νομαρχιακό επίπεδο αντίστοιχες γνωμοδοτικές νομαρχιακές επιτροπές.

Άμεση συμμετοχή των εργαζομένων στα θέματα υγιεινής και ασφάλειας της εργασίας προβλέπει και ο ν. 1568/1985. Στις επιχειρήσεις με περισσότερους από 150 μισθωτούς θεσπίζει τη σύσταση επιτροπών υγιεινής και ασφάλειας της εργασίας με συμβουλευτική αρμοδιότητα. Τις επιτροπές αυτές απαρτίζουν μέλη του συμβουλίου των εργαζομένων.

Ο τεχνικός ασφαλείας

Σύμφωνα με το ν.1568/1985 οι επιχειρήσεις που απασχολούν κατά μέσο όρο το χρόνο πάνω από 150 εργαζομένους είναι υποχρεωμένες να προσλαμβάνουν τεχνικό ασφαλείας.

Μεταξύ του εργοδότη και του τεχνικού ασφαλείας καταρτίζεται γραπτή σύμβαση και αντίγραφο της κοινοποιεί ο εργοδότης στην τοπική Επιθεώρηση Εργασίας. Ο τεχνικός ασφαλείας είναι πρόσωπο με εξειδικευμένες γνώσεις στα τεχνικά θέματα και έχει στην επιχείρηση συμβουλευτικά και ελεγκτικά καθήκοντα.

Η επιχείρηση τηρεί ειδικό βιβλίο τεχνικού ασφαλείας, όπου καταχωρούνται οι γραπτές υποδείξεις του. Ο τεχνικός ασφαλείας υπάγεται απευθείας στη διοίκηση της επιχείρησης. Έχει όμως ηθική ανεξαρτησία έναντι και του εργοδότη και των εργαζομένων. Για τη πλήρη κατοχύρωση αυτής της ανεξαρτησίας του ο νόμος προστατεύει σε μεγάλο βαθμό τη θέση εργασίας του.

Ο γιατρός εργασίας

Με καινοτόμο διάταξη ο ν. 1568/1985 επιβάλλει στις επιχειρήσεις με τουλάχιστον 150 εργαζομένους την υποχρέωση να προσλάβουν γιατρό εργασίας με ειδικότητα ιατρικής της εργασίας η, ώσπου να καθιερωθεί αυτή η ειδικότητα, γιατρό με ειδικότητα παθολογίας, ο οποίος όμως θα έχει παρακολουθήσει ειδικό σεμινάριο στη ιατρική εργασία .

Διοικητικές και ποινικές κυρώσεις

Για να εξασφαλισθεί κατά το δυνατό η εφαρμογή της ειδικής νομοθεσίας για την υγιεινή και την ασφάλεια της εργασίας ο ν. 1568/1985 προβλέπει για τους παραβάτες της διοικητικές και ποινικές κυρώσεις.

Στον εργοδότη που παραβαίνει τις σχετικές διατάξεις επιβάλλεται από τον επιθεωρητή εργασίας με αιτιολογημένη πράξη, πρόστιμο, προσωρινή διακοπή της λειτουργίας της επιχείρησης η εκμεταλλεύσεως για το χρονικό διάστημα έως 6 ημέρες.

Ο υπουργός εργασίας έχει το δικαίωμα να επιβάλει διακοπή για διάστημα μεγαλύτερο των έξι ημερών ή και οριστική διακοπή. Τα ίδια πρόσωπα, όταν από πρόθεση παραβαίνουν τις διατάξεις της νομοθεσίας για την υγιεινή και την ασφάλεια της

εργασίας, τιμωρούνται με φυλάκιση ή χρηματική ποινή ή και με αμφότερες τις ποινές.

6.1.2 Άλλες υποχρεώσεις που πηγάζουν από την γενικότερη Υποχρέωση Προνοίας 47

Από την γενικότερη υποχρέωση προνοίας ο εργοδότης επωμίζεται και πολλές ειδικότερες υποχρεώσεις.

Ενδεικτικά :

Α. Την υποχρέωση να δίνει τις κατάλληλες οδηγίες για τη διεξαγωγή της εργασίας και εν γένει να διευκολύνει την εκτέλεση της σύμφωνα με τις οδηγίες του.

Β. Την υποχρέωση να φροντίζει για την προστασία της προσωπικότητας των μισθωτών μέσα στην εκμετάλλευση.

Γ. Την υποχρέωση να σέβεται την προσωπικότητα των μισθωτών.

Δ. Την υποχρέωση να προστατεύει το μισθωτό έναντι των συναδέλφων του και έναντι τρίτων.

Ε. Την υποχρέωση να φροντίζει για τη φύλαξη των πραγμάτων, που φέρουν μαζί τους στην εκμετάλλευση οι μισθωτοί όπως ενδύματα, μεταφορικά μέσα.

Στ. Την υποχρέωση να δίνει άδειες απουσίας για σοβαρούς προσωπικούς λόγους και προκαταβολές όταν παρουσιάζεται ανάγκη.

---

⁴⁷ Καρακατσάνης Αλ., Γαρδικας Σ., 1995 : 345-346

6.2 Συνέπειες παραβάσεως της υποχρέωσης προνοίας εκ μέρους του εργοδότη ⁴⁸

Όταν ο εργοδότης δεν εκπληρώνει την υποχρέωση προνοίας ο μισθωτός έχει δικαίωμα :

- α) Να απόσχει από την εργασία του διατηρώντας την αξίωση για μισθό, έως ότου συμμορφωθεί ο εργοδότης.
- β) Να καταγγείλει τη σύμβαση εργασίας του, αν είναι ορισμένου χρόνου, για σπουδαίο λόγο εφόσον η περίπτωση είναι σοβαρή.
- γ) Να ζητήσει αποζημίωση για τη ζημία, που έπαθε λ.χ. από ατύχημα, αν ο εργοδότης δεν έλαβε τα απαιτούμενα μέτρα ασφαλείας, ακόμα κι όταν το ατύχημα δεν υπάγεται στο ειδικό για τα εργατικά ατυχήματα ν.551/915.

---

⁴⁸ Βλ. Καρακατσάνης Αλ., Γαρδίκας Σ., 1995 : 346-347

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΡΓΑΤΙΚΩΝ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ

Σύμφωνα με δημοσιευμένα στοιχεία του Υπουργείου Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας κατά την τριετία 2011, 2012 και 2013 ο απολογισμός των εργατικών ατυχημάτων έχει ως εξής⁴⁹:

Χρονολογία		<u>2011</u>	<u>2012</u>	<u>2013</u>
Αναγγεθθέντα ατυχήματα	εργατικά	5.203	4.858	5.126
Θανατηφόρα ατυχήματα (συνολικά)	εργατικά	70	64	67
Θανατηφόρα ατυχήματα με παθολογικά αίτια	εργατικά	31	19	25

⁴⁹ Απολογιστικά στοιχεία (Έκθεση 2013) Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Μετά την παραπάνω προσέγγιση της έννοιας του εργατικού ατυχήματος και την επακόλουθη σύγκριση της υποκειμενικής ευθύνης του εργοδότη κατά το αστικό δίκαιο με την αντικειμενική ευθύνη του εργοδότη κατά το ειδικότερο εργατικό δίκαιο, μπορούμε να κατανοήσουμε τη γενικότερη σχέση του Αστικού και του Εργατικού Δικαίου και την αναγκαιότητα του τελευταίου.

Ειδικότερα, το κοινό Αστικό Δίκαιο προστατεύει τον εργαζόμενο σαν ένα “ίσο μεταξύ ίσων” κοινωνό στα πλαίσια θα λέγαμε ενός κοινωνικού συμβολαίου κατά τον Ρουσσώ. Αντίθετα το Εργατικό Δίκαιο φαίνεται να αντιλαμβάνεται κατά την μαρξιστική ανάλυση ότι ο εργαζόμενος στο καπιταλιστικό σύστημα παραγωγής δεν είναι ίσος προς τον εργοδότη, αλλά ατομικά και ταξικά ασθενέστερός του. Γι’ αυτό και το εργατικό δίκαιο παρέχει ευνοϊκότερη, ευρύτερη και βαθύτερη προστασία στον μισθωτό, στον άνθρωπο δηλαδή του οποίου η διαβίωση εξαρτάται από την εργασία του και μόνον.

Αυτή λοιπόν είναι η πεμπτουσία του Εργατικού Δικαίου, δηλαδή του φορτισμένου εκείνου Δικαίου που προστατεύει τον εργάτη και όχι ενός άχρωμου “εργασιακού δικαίου” που ρυθμίζει απλά τις εργασιακές σχέσεις.

Αυτό το γνήσιο Εργατικό Δίκαιο καλούμεθα σήμερα να υπερασπιστούμε μπροστά σε μια ιστορική αναδίπλωση του (νέο) φιλελευθερισμού που επιδιώκει την αποδόμηση του κοινωνικού κράτους και την «απορρύθμιση» του εργατικού δικαίου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Βλαστός Στυλ.Γερμ., (2011) Επίτομο Ατομικό Εργατικό Δίκαιο 2^Η έκδ. Αθήνα- Κομοτηνή Εκδόσεις Σάκκουλα
- Καρακατσάνης Α., Γαρδίκας Σ., (1995). Ατομικό Εργατικό Δίκαιο. Αθήνα Εκδόσεις Σάκκουλας
- Κουκιάδης Ι.Δ. (2012) . «Ατομικές εργασιακές σχέσεις και το δίκαιο της ευελιξίας της εργασίας». ΣΤ' Έκδοση. Έκδοση Σάκκουλα
- Κυριακόπουλο Π. και Κυριακόπουλο Ι., (2003) Εργατικό Δίκαιο Αθήνα Σύγχρονη Εκδοτική
- Ληξουριώτης Ι., Εργατικό ατύχημα.(2011) Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις. 2^η Έκδοση. Αθήνα Νομική βιβλιοθήκη
- Ληξουριώτης Ι., (2013). Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις 4^Η Έκδοση Αθήνα Νομική Βιβλιοθήκη Α.Ε.Β.Ε. Όμιλος Εκδοτικών και Εμπορικών Επιχειρήσεων.

Άλλες Πηγες

- Έκθεση Πεπραγμένων Σ.Ε.Π.Ε. (2013). Υπουργείο Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας. Διαθέσιμη <http://www.ypakp.gr/>
- ΑΠ 958/2014 ΤΝΠ ΔΣΑ
- Α.Π.138/2010 ΤΝΠ ΔΣΑ . Έννοια εργατικού ατυχήματος κατ' άρθρο 1 ν. 551/1915
- Α.Π. 650/2003 ΤΝΠ ΔΣΑ
- ΑΠ 1401/2013 ΤΝΠ ΔΣΑ
- Α.Π.958/2014 ΤΝΠ ΔΣΑ
- Α.Π.1401/2013 ΤΝΠ ΔΣΑ

- Εφ.Θεσ.1753/2014 ΤΝΠ ΔΣΑ
- Α.Π.1076/2014 ΤΝΠ ΔΣΑ.
- Α.Π.1577/2014 ΤΝΠ ΔΣΑ
- ΑΠ 1076/2014 ΤΝΠ ΔΣΑ.
- ΑΠ 1577/2014 ΤΝΠ ΔΣΑ
- Α.Π.19/2014 ΤΝΠ ΔΣΑ
- Α.Π.1392/2011 ΤΝΠ ΔΣΑ
- ΑΠ 1392/2011 ΤΝΠ ΔΣΑ